

Latvijas Kareivis: *Ceturtdiena, 15. februāris, 1934*

Emīla Melngaiļa 60. šūpļa svētki.

Šodien mūsu čaklais tautas gara mantu krājējs E. Melngailis atskatās uz 60 nostaigātiem mūža gadiem. 1874. g. 15. februārī ir viņa dzimšanas diena. Skaistā Vidzemes augstiene, straujie Līgatnes upes ūdeņi, birstalas un noras ir tie, kas nākošā skaņradi izšūpoja to īpatnēji latvisko garu, ko redzam viņa izstrādātos tautas dziesmu motīvos. Melngailis ir pirmais no latvju komponistiem, kas radīja savos darbos latviskā stila īpatno rakstu; tās galvenā pazīme — stingrs diatoniisms, dibināts uz sengrieķu toņu kārtām, no kurām tuvākas latviskam garam frīģiskā un līdiskā gamma. Dziesmu harmonizācija pēc šiem pamatiem labāk raksturo tautas melodiju un saturu, šim virzienam seko virkne jaunāko skaņražu, kuru dziesmas arī gūst lielu piekrišanu. Melngaiļa muzikālā darbība galvenā kārtā izpaudusies tautas dziesmu harmonizācijā. Līdz šim klajā nāku-ši septiņi krājumi ar nosaukumu «Birzēs i norās-> Minēto īpašību dēļ Melngaili varam apzīmēt par mūsu nacionālāko skaņradi. Ar savu neizsīkstošo enerģiju M. paplašinājis mūsu folkloras krātuvi un pie šī darba strādā vēl tagad. Latgale, Nīca, Rucava, Alsunga un t. t. ir tie apvidi, kuros M. neatlaidība izglābusi dažu skaistu ziedu mūsu tautas dziesmā no pazušanas. Bez plašiem līdzekļiem, uz divriteņa, M. ik vasaras apbraukā savas dzimtenes tālākos novadus. Tikai viņam vienam piemīt prasme izvilināt dziesmu skaņas no sirmo māmuļu un tētiņu atmiņu krātuves, šo neatlaidīgo uzņēmību kādreiz redzējām arī Rīgā, kad Melngailis bija uz savu risku atvedis suitu dziedātāju kori. No visa redzams, ka M. šim darbam atdevies ar sirdi un dvēseli. Bet ne tā bija pirms Latvijas proklamēšanas. Lai gan mūziķis ar profesionālu izglītību (beidzis Drezdenes un Pēterpils konservatorijas), M. tomēr bija spiests palikt par valodu skolotāju, un viņa darba lauks turklāt bija tālu no dzimtenes, Taškentā, kadetu korpusā. Protams, muzicēšanai neatlika daudz laika, bet tā netika aizmirsta. Kaļot kadetiem vācu vokābulus un naktīs sargājot savus vīna dārzus no sārta uzbrukumiem, Melngailis instrūmentēja Musorgska «Borisa», kuru kādreiz uzveda arī Nāc. operā. Ik vasaras viņš ir dzimtenē, sarīko koru koncertus, līdz atved arī kādu 516 dziesmu. Nodibinoties Latvijas patstāvībai, M. apmetas uz dzīvi dzimtenē; sākumā M. noorganizē pats savu kori un dod vairākus koncertus Rīgā un provincē. Kādu laiciņu apmetas uz dzīvi pie krāšņā Beverīnas pilskalna Eicēnos uz Vaives upes, tad atkal ir Rīgā, vada VI un VII visp. dziesmu svētkus un svētku piemiņas koncertu kā virsdiriģents. Tagad nodevies komponēšanai. Rakstījis arī orķestrim. «Vēlna rija» un «Zilais kalns» uzvesti koncertos operā. Strādā pie balleta «Turaidas Roze». Novēlam dižam darbiniekam veselību un labas sekmes darbā! Ed. Kārņais.